

אשרי האיש

אשר לא הלך בעצת רשעים וגו', ובתורתו יהגה יומם ולילה. (תהלים א')

גליון י' ז' שבט תש"ע

י"ל ע"י בני הישיבות ירושלים - בית שמש

כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו

ביום ג' שבט היה יום היארצייט של האי גאון וצדיק רבי שמואל דוד כהן מונק זצ"ל (רב קהילת החרדים חיפה – ובעל שו"ת פאת שדך). אשר כידוע היה בקי בכל חדרי תורתינו הקדושה כאשר נוכל לראות בספריו, והצטיין למאד בדעותיו הישירות עפ"י עיקרי אמונה, ודעת תורה צרופה, אשר היו פרי מעמל התורה לשמה, אשר בזה עסק במסירות נפש עד סוף ימיו.

כמה צריכים בני הישיבות כהיום להתחזק בענינים אלו, ולא להמשך אחר רוח הזמן האומר "אין לי אלא תורה", ולכן נביא כמה דברים אשר נכתבו ע"י האי כהן שדעתו יפה, וישמע חכם ויוסיף לקח.

מתקיימות על ידי ארץ ולשון עצמאית, כך כנסת ישראל. אבל ח"ו אינו כן. אנחנו סגולה מכל העמים, והתורה אינה קולטור בעלמא, אלא היא האיכות של כנסת ישראל, שהיא בחינת מלכותו של הקב"ה.

הרעיון הציוני הוא כפירה בתורה. – הגשר הנקרא דתי לאומי אין לו רעיון כלל, כי הוא סתירה מיניה וביה, כאילו אומרים כפירה על פי התורה, אלא שמחמת סיבות חיצוניות שונות נולדה דרך מעשית פשרנית, ומפני הצורך הלבישו את הדרך הזאת באיזה לבוש רעיוני, וקראו לה דתי לאומי. המון העם שאינו מתבונן לא הרגיש בסתירה הרעיונית הפנימית, גם מקצת לומדי תורה לא ירדו לסוף הדברים וכסבורים שהציונים פסולים רק מפני מעשיהם, אבל באמת הם פסולים מפני הרעיון היסודי. (שם, עמ' פ"ד)

התנגדות למדינה ע"פ עקרי האמונה

וכל כך נתפשטו חסרון הדעת והעדר האמונה התמימה עד שצריכים לתלות אפילו את עיקרי האמונה במאמרי גדולי הדור. והרי מעשים בכל יום שאדם מטעים את התנגדותו למדינה ע"פ עיקרי האמונה ודברי התורה ואין דבריו נשמעים עד שיאמר שגם בעל חזון אי"ש התנגד למדינה. – בדורות שלפנינו היו אף פשוטי העם חזקים באמונתם בעקרי התורה, והיום בעוה"ר אף לומדי התורה אמונתם רפויה בידם, ונעשו עיקרי הדת כעין שאלות איסור והיתר שיש בהם ספיקות או מחלוקת עד שיבוא חכם ויכריע.

(שם, עמ' י"ב)

תופשי התורה לא ידעוני

והרי בעוה"ר כבר גדל ממש דור שלם של בני תורה שנולד תחת ממשלת הרשעים, וכל המדינה נעשתה להם כמו דבר המובן מאליה, ואין אדם יודע כמה זמן השי"ת עוד יאריך את אפו לבני פריצי עמנו, וראיתי כי כל מהלך המחשבה אף אצל בני הישיבות הוא מיוסד על מהלך המחשבה של אר"ה, (ועיקרי ד"מ נשתכחו לגמרי, ונדמה להם בדעתם כאילו יש הלכות פיצויים וחופש ושביתה בתורה, וערכאותיהם נחשבים בעיניהם כבתי דין). עד שבעוה"ר נקלשה מאד האמונה בביאת המשיח בב"א, כי חושבים מלכות בני פריצי עמנו כאילו הוא מלכות ישראל, ואינם מרגישים חסרון בהמ"ק וסילוק שכינה, ואינם מתאבלים על ירושלים, ויצר מחשבות לבם רק רע – ויחד עם זאת מדקדקים במוצות יותר מן הדור שלפנינו והם תמימי דרך בתורה, אבל עיקר חסר מן הספר, והיינו האמונה הטהורה...

(באין חזון, עמ' צ"א)

למה יהודי מאמין מתנגד לצינות

אבל מה שיש צורך גדול לעמוד על דברי מע"כ, (ואקוה שיהא תועלת בדברים), הוא לברר את הטענה העיקרית נגד הצינות. כפי הנראה סבור מע"כ שאלמלי היו ראשי המדינה שומרי תורה לא היינו מתנגדים למדינה. זו היא טעות.

עצם הרעיון של המדינה נולד מתוך סברת הכופרים כי ככל הגוים בית יהודה, וכשם שלכל האומות

ינם של ראשי המדינה

עלינו לדעת כי מצד הדין ראשי המדינה יש להם דין ליסטים. דבר זה הוא פשוט מאד, וכן היה אומר אדונינו בעל חזון איש וזללה"ה, ובאמת א"צ להביא שום ראיה על כך, ולפני שלשים שנה היה דבר כזה פשיטא אפילו לתינוקות של בית רבן. (מתוך דרשה, תשל"ד)

אין לסמוך על הוראתם של המסכימים עם המדינה

ובעוה"ר אנשי הפאליטיקא מנצלים את המצב הזה ומערבין בין גדולי מועצותיהם גם אנשים המסכימים עם המדינה, וההמון התמים חושש מלהרהר אחריהם ואינו מבחין שאדם המסכים עם המדינה א"א שיחשב לגדול בישראל, ואף לא לחכם ולא למורה הוראה בעלמא. (באין חזון, עמ"ג)

סכנה בביטול המדינה, או בקיומה

וכמעט כל העולם חוששים מאד מפני ביטול המדינה ומבקשים שתוסיף להתקיים מפני הסכנה. ושמעתי משל נאה מפי אדם אחד שאינו מאנשי נטורי קרתא כלל, משל למה הדבר דומה, לשביתת הרופאים שהיתה לפני כמה שבועות, בתחילה נודעו הכל, הרי זו סכנה נוראה כשהרופאים שובתים! אבל מה נתברר לבסוף? מספר המתים בימי השביתה היה כמחצה ממספר המתים בזמן שהרופאים עוסקים במלאכתם! אין בידינו לעשות אומדנא נכונה כמה יהודים היו נהרגים רח"ל אלמלא המדינה אבל סברא גדולה היא שבעטיה של המדינה נהרגו הרבה יותר בעוה"ר.

(מתוך דרשה, תשל"ד)

למה רגועים כ"כ

איתא במדרש איכה רבתי שבשעה היו כומרי המולך שורפין את הבן היו מרבין לנגן, כדי שלא ישמע האב את צעקות בנו הנשרף. כך היא המדינה, הציונים מרעישים עולם ומלואו בהבליהם כדי שלא יתבוננו בני אדם בצרות רבות ורעות שבאו עלינו על ידי המדינה בעוה"ר.

ועוד נלענ"ד שניגון כומרי המולך לא עשאוהו בקול גדול דווקא כדי שייגר על קול הבן, כי דבר כזה לא יועיל אלא לאב טיפש ביותר, אבל העיקר הנלענ"ד הוא שהיה ניגון ערב ביותר המושך את הלב כידוע שהנעימה מעוררת את הנפש, יש ניגון מעורר גבורה ויש ניגון מעורר עצבות ועוד, והאריך בזה רב סעדיה גאון בסוף ספר האמונות והדעות. ועדיין עד היום הזה יודעים כומרי ע"ז לעורר בנפש השומע דמיונות התרוממות

הנפש בניגונייהם, ונראה שכן היה דרך כומרי המולך, והאב היה מסיח דעתו מצעריו של הבן אע"פ שהיה שומע צעקותו, כי הרגיש בנפשו עליו נפלא המרוממו על כל מקרי העולם השפל הלוה. וכן עושים לנו כומרי הציונים המרדימים נפשותינו בעוה"ר בהבלי חלקלקות פיהם, כאיש חולם חלום ואינו יודע שהאש מלהטת סביבותיו רח"ל. (שם)

על מנהיגי דורנו

אמנם, העיקר הוא, כי א"א לצרף במנין את כל חותמי הכרוז של אגו", וקצת קשה לי לכתוב על ענין זה בכיורו, אבל אמרו בירושלמי שלהי ביכורים דהני דמתמנין בכספא אין עומדים בפניהם ואין קורין אותן רבי, וטלית שעליהן כו', והובא ברמב"ם הל' ת"ת ובמהרש"א פ"ק דסנהדרין, ופירושו דאסור לעמוד לפניהם ולקרותם רבי, דאילו בא להשמיענו היתר בעלמא, פשיטא מאי קמ"ל, כיון שאינם ת"ח אין חייבין בכבודם, ובירושלמי שם איתא דר' זעירא וחד מרבנן הוו יתבי ועבר עליהן חד מהנהו דמתמני בכספא וא"ל ההוא מרבנן לר"ז נעביד נפשין גריסין ולא ניקום מקמיה, ומדרש שמואל פרשה ז' מסיים עלה א"ל ר"ז אנא בפירוש לית אנא קאים מן קמוי (וקצת פלא, שהגר"א בהגהותיו לירושלמי לא הגיה כן ע"פ המדרש, דפשיטא שהמאמר הזה לא נשמט אלא בט"ס). הרי מבואר דחברו של ר"ז ביקש אמתלאות כדי שלא יצטרך לכבד אותו אדם, ור"ז שם נפשו בכפו, ובלבד שלא לכבדו. והדברים ק"ו שבזה"ז יש אנשים המראים עצמם כת"ח ומנהיגים שררה על הציבור, ומפני שפלות דורנו אינם צריכים אפילו ליתן ממון עבור מינויים, ומיום שגברה אגרופה של חנופה אין אדם יכול לומר לחברו מעשי גדולים ממעשיך, והגר"א בביאורו על מגילת אסתר ע"ד הרמז כתב דמ"ש בעקבות המשיח חוצפא יסגא ענין החוצפא היאה שמעמידין דיין שאינו הגון וז"ש נערים פני זקנים ילבינו ניחא אבל זקנים יעמדו מפני נערים מי הכריחן לכך אלא שגברה החוצפא ואפילו בגדולי הדור.

והנה ידוע שמנהיגי החסידים הקוראים לעצמם אדמו"ר אינם בחזקת ת"ח עד שיתברר וכו', וראשי הישיבות ג"כ ע"פ רוב אינם רגילים לאסוקי שמענתא אליבא דהילכתא כידוע, וגם מצב הרבנים אינו טוב כידוע, ואין צורך לפרש יותר. (באין חזון, עמ"ג-מ"ד)

איסור התחברות עם הועד הלאומי

וכן הגר"א וואסערמאן זצ"ל ה"ד, בכ"מ האריך בנוגע לאיסור זה, וז"ל במכתבו למרן החזו"א זצ"ל "אבל בנידון דידן באיסור התחברות אין לומר כן, כי היא הלכה ברורה שנתפרשה בכל הפוסקים ראשונים ואחרונים, ואם באנו להעתיק דבריהם יקצר הגליון מהכילם, וודאי ידועין הן להאדון יחי" ובמכתב אחר כתב ע"ד התחברות אגודת ישראל עם וועד הלאומי וז"ל "וע"ד ההצעה להתחבר עם הועד הלאומי הנה אחר שהדין ידוע לכל כי אסור להתחבר עם כמותם אפילו לדבר מצוה, לא אדע מה להוסיף בזה, אבל צריך להודיע לאלו אשר מסכימים לזה כי הם מחטיאים את הרבים ומחללים שיש, כי מעתה אין בנייהם ולמזרחי ולא כלום", ועוד כתב (שם)

"ועובדא ידענא לפני חמש שנים ע"ד ההצעה שתתחבר האגודה לאגנץ (בלשונם "סוכנות") אחרי אשר נכנסו ראשי הדזוינט אשר היו תומכים את כל הישיבות, והיה קשה להשיב פניהם ריקם, ושמעתי אז מהקדוש [הח"ח] ז"ל "דארף ווערן רעכט עס זאל זיך אפשטעלן א דריטעל תורה און מיט זייא זיך ניט מתחבר זיין" היינו שאפילו אם יתבטלו עי"ז רוב הישיבות ח"ו אין זה מכריע להתחבר עימהם", וכן כתב במכתבו (נדפס בקול ישראל, גליון כ"ד, תרפ"ח) משמיה דהחפץ חיים זצ"ל שאמרו לו שראה מכתב מרבינו עקיבא איגר זיע"א, "שצריך להתבדל מהרשעים" וכן כתב גם במכתבו לראשי אגודת ישראל בשנת תר"צ, (כתבי הח"ח מכתב ק) "כי אין לנו לרדוף אחרי חיבור עם החופשים באיזה אופן שיהי".

מועצת גדה"ת הוא עקירת התורה

מי שיזכה לעקור מישראל האמונה הכוזבת במועצת גדה"ת מובטחני שיש לו חלק לעוה"ב

אולם ראשי אגו"י ראו צורך למשוך את ההמון, ולכן הקימו מוסד עליון, והושיבו בו את המנהיגים שהמון רב נמשך אחריהם, דהיינו דווקא אותן רבנים וראשי ישיבות שיש להם שם מפורסם, ודווקא אותן מאדמו"רי החסידים שיש המון רב נמשך אחריהם, ככל מה שראו תועלת מפלגתית להרבות כח המפלגה; כי כבר שכחו כל מטרה אחרת בעולם חוץ ממצוה אחת בלבד, דהיינו לחזק את אגו"י, וכל מה שאינו מביא לידי מטרה זו של חיזוק אגו"י אינו חשוב בעיניהם, וכל מה שמועיל לחיזוק אגו"י הוא מצוה רבה להם, והכל נדחה מפני מצוה זו.

ולכן עשו תעמולה גדולה כאילו באמת יש במועצה זו כח תורני מכריע עבור כל ישראל מצד הדין, וכי כל בר ישראל שאינו מקבל על עצמו מרות מועצה זו אינו אדם כשר, ויש בו שמץ מנינות, והרי הוא כחולק על החכמים.

ודבר זה מרעיש עולמות, חלילה וחלילה שיהא כח בידי איזה בעה"ב פשוטים להרכיב מוסד תורני עליון, וחלילה שיהא כח בידי שום מוסד תורני בזה"ז להיות בעל דעה מכרעת מצד הדין עבור כל ישראל, ואין זאת אלא (להבדיל) כעין אמונה קאטולית שיש להם אפיפיור שאין להרהר אחרי, דבר זה הוא עקירת התוה"ק ממש, וכל כוונת ראשי אגו"י אינה אלא לחזק את המפלגה, שהיא פרנסתם וכבודם, ולכן לענ"ד כל מי שיש כח בידו להרוס את הרעיון הזה, חייב לעשות כן והרי הוא בכלל כל שיש בידו למחות וכו'; כי מעמד מועצת גדה"ת בפי התעמולה אינה פגיעה בכבוד שאר החכמים בלבד אלא עקירת התוה"ק רח"ל ושינוי עיקרי אמונת ישראל רח"ל, אשרי מי שיזכה לעקור אמונה כוזבת זו מישראל, להוציא מלבם של ישראל את האמונה במועצת גדה"ת, מובטחני שיש לו חלק לעוה"ב.

(ב"אין חזון" להגרש"ד מונק זצ"ל, סימן ח')

עמלה של תורה

מהגאון הצדיק רבי שמואל דוד הכהן מונק זצוק"ל

ובעודה"ר רבה העזובה בקרב הארץ, רבים אשר קרבת אלקים יחפצון, וכל ימיהם עמלים בתורה, ומי"מ אינם שמים לב, שעיקרה של תורה אינה אלא לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. ואף כאשר בן ישיבה מתגדל ובא בשנים ותופס מקום נכבד בין ראשי הישיבות, מי"מ עדיין הוא מסתכל על חלק ההוראה למעשה שבתורה כמו על מקצוע צדדי (ואולי ג"כ מקצוע פחות מהגדת שיעורים עיוניים בלא מסקנא למעשה).

אין זאת אלא מפני שבעודה"ר נתמעטו המעיינים בפוסקים כראוי. ואולי בתר איפכא, לומדים תחילה שו"ע עם מפרשים, (ובין המפרשים מקדימים ללמוד את האחרונים), ורק מועטים לומדים ב"י בעיון הראוי. ויותר גרוע מזה, שיש רבים הסבורים לזכות לכתר תורה ולאסוקי שמעתתא מתוך לימוד שו"ע עם פמ"ג בלא ידיעה כלל בב"י. ועל אחו"כ שאינם עוסקים באו"ח עם ב"י בעיון הראוי.

ולזאת תפוג תורה, כי בזה מפרידים בין החכמה והיראה, ועוד שהחכמה עצמה אינה חכמה שלימה. ואוי לאותה בושה שלפעמים נשי ההמון בקיאות בדקדוקי מצוות יותר מבני תורה העוסקים בתורה כל ימיהם.

ועל כן ראוי לכל בן ישיבה להשתדל שבשעה שהוא מחדש ומברר דברי הראשונים בכל ענין שהוא עוסק, להתבונן אחרי גמר החידוש, אם יש איזה נפקותא לדינא ממה שחידש.

וכן ראוי לכל בן תורה הרוצה להיות מכלל העוסקים בתורה לשמה, להקדים לימוד סדר מועד לפני לימוד סדר קדשים, שכן הוא הסדר שנהגו בו כל הדורות, והוא מילתא דפשיטא וא"צ ליתן טעם לדבר, שכן הוא נכון.

והישי"ת יתן בלבנו אהבתו ויראתו ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם. (שו"ת פאת שדך ח"א עמ' ת"ז)

כתוב בתורה אם בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו וגו' ופירש"י אם בחקתי תלכו יכול זה קיום המצוות כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצוות אמרו הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, ואת מצותי תשמרו הוו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים כמ"ש ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם.

ביאר רש"י כאן שני דברים, הראשון הוא, שעסק תלמוד תורה אינו הכשר מצוה בלבד, באופן שעיקר השכר המובטח הוא עבור קיום המצוות, (שהרי עיקר השכר הוא עבור גוף המצוה ולא עבור ההכשר), אלא באמת עסק תלמוד תורה הוא עיקר לעצמו, וצריך לעמול בתורה מפני שבלא עמל אינו יכול לזכות בה כראוי.

והדבר השני הוא לכאורה פשוט ומפורסם, דהיינו שצריך לעסוק בתלמוד תורה על מנת לקיים. אבל יש לדקדק, שהרי לא כתב רש"י שתהיו עוסקים בתורה אלא שתהיו עמלים בתורה, דהיינו שהעמל יהא ע"מ לקיים. והכוונה היא, שודאי יש מי שעוסק בתורה ועמל בה כראוי, אבל אחרי העמל אינו מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא, וכסבור שיצא ידי חובתו אם נתבררו לו יפה דברי הראשונים לעומקן, אלא מפני שהוא ירא שמים הוא לומד ג"כ הלכות פסוקות מתוך ספרי הקיצורים, כגון משנ"ב או ח"א או קיצור ש"ע, ומדקדק במעשיו ליזהר לקיים כל פרט ופרט.

על איש כזה לא נוכל לומר שהוא עמל בתורה על מנת לקיים, כי קיום המצוות שלו אינו יוצא מכח העמל שלו, אלא מתוך יראת שמים. והרי זה כמפריד בין החכמה והיראה, אע"פ שיש בידו חכמה ויראה, אבל אין קשורות זו בזו, אלא כל אחת עומדת לעצמה.